

Sygn. akt I C 4/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący : SSR del. Zygmunt Drożdziejko

Protokolant: Karolina Lipka

po rozpoznaniu w dniu 30 marca 2017 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. S., A. S. (1)**

przeciwko **B. K.**

o zapłatę

- I. **zasądza od pozwanej B. K. na rzecz powódki J. S. kwotę 315 000 zł (trzysta piętnaście tysięcy złotych) wraz z odsetkami w wysokości ustawowej za opóźnienie od dnia 13 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;**
- II. **zasądza od pozwanej B. K. na rzecz powódki A. S. (1) kwotę 105 000 zł (sto pięć tysięcy złotych) wraz z odsetkami w wysokości ustawowej za opóźnienie od dnia 13 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;**
- III. **w pozostałej części powództwo oddala;**
- IV. **zasądza od pozwanej B. K. na rzecz powódki J. S. kwotę 30 167 zł (trzydzieści tysięcy sto sześćdziesiąt siedem złotych) tytułem kosztów procesu;**
- V. **zasądza od pozwanej B. K. na rzecz powódki A. S. (1) kwotę 12 467 zł (dwanaście tysięcy czterysta sześćdziesiąt siedem złotych) tytułem kosztów procesu.**

Sygn. akt IC 4/16

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 30.03.2017r.

Powódka J. S. wystąpiła przeciwko B. K. z pozwem o zapłatę kwoty 315 000 zł z odsetkami od dnia wniesienia pozwu i o zasądzenie kosztów procesu.

Powódka A. S. (1) wystąpiła przeciwko B. K. z pozwem o zapłatę kwoty 105 000 zł z odsetkami od dnia wniesienia pozwu i o zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu zostało wskazane, że powódka J. S. była żoną P. S. (1), a A. S. (1) jego córką. Pozwana B. K. była siostrą p. (...) S.. P. S. (1) w dniu 4.01.2012r. zawarł umowę darowizny z pozwaną B. K.. Potwierdził to pisemnie. Umowa dotyczyła kwoty 500 000 zł. P. S. (1) przełał tą kwotę na wspólny rachunek P. S. (1) i B. K.. Ta kwota stanowiła małżeńską współwłasność J. S. (...). J. S. nie wyraziła zgody na darowiznę i dlatego umowa jest nieważna. Powód zmarł, a jego spadkobiercami zostały powódki po połowie. Pozwana przekazała swojemu innemu bratu A. S. (2) kwotę 30 000 zł i powódki to akceptują. Ponadto w drodze cesji - z wierzytelności wobec pozwanej - powódki przekazały kwotę 50 000 zł. P. S. (2). Z tego względu pozostaje kwota 420 000 zł. Połowa tej kwoty należy się powódce J. S. jako wspólnota małżeńska, a z pozostałej połowy połowa z tytułu dziedziczenia. Powódce A. S. (1) należy się połowa połowy jako spadkobierczyni. Oznacza to, że powódce J. S. przysługuje kwota 315 000 zł, a A. S. (1) 105 000 zł.

W odpowiedzi na zarzuty pozwanej powódki wskazały, że od kwoty 500 000 zł P. S. (1) pobierał odsetki i wpłacał je na wspólne konto powódki J. S. i P. S. (1). Ponadto wskazały, że pozwany nabył szereg nieruchomości na majątek odrębny i wyczerpało to kwotę jaką P. S. (1) uzyskał za pieniądze uzyskane ze sprzedaży jego nieruchomości która stanowiła majątek odrębny. Zakwestionowały również aby zastosowanie miały mieć zasady współżycia społecznego

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa.

W uzasadnieniu podniosła, że kwota, darowizny stanowiła odrębny majątek P. S. (1). W drodze podziału majątku po rodzicach P. S. (1) otrzymał nieruchomość, którą następnie sprzedał za 2 000 000 zł. Wskazała również, że powódka nie może żądać zwrotu pieniędzy, ponieważ spełnienie świadczenia czyni zadość zasadom współżycia społecznego. P. S. (1) darował pieniądze pozwanej za opiekę nad matką. Powódki są osobami majątnymi. Roszczenie powoda jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka J. S. i P. S. (1) byli małżeństwem. Nie mieli zawartej umowy o rozdzielności majątkowej. P. S. (1) zmarł w dniu 25.01.2013r., a spadek po nim na podstawie ustawy po połowie nabyły żona J. S. i córka A. S. (1).

Dowód: poświadczenie dziedziczenia k. 15-16.

P. S. (1) posiadał wspólne konto z B. K.. P. S. (1) na to konto w dniu 3.01.2013r. przełał 500 000 zł i pieniądze te były na tym koncie, aż do jego śmierci. W dniu 4.01.2012r. P. S. (1) złożył oświadczenie, że daruje swojej siostrze B. S. kwotę 500 000 zł. za miłość, którą okazuje „mojej mamie i mnie”. P. S. (1) po przelaniu pieniędzy na w/w konto pobierał od kwoty 500 000 zł odsetki. P. S. (1) ukrył darowiznę przed J. S.. Pozwana nigdy nie pytała się powódki czy wyraża zgodę na ta darowiznę.

Dowód: oświadczenie k.17, zaświadczenie k.18, przelew k.133, zeznania J. G. k. 208-209,19, zeznania świadka R. K. k.245, zeznania pozwanej B. K. k. 247, zeznania powódki J. S. k. 247-248 , zeznania świadka T. S. k. 208, 19-20.

W dniu 18.01.2003r. rodzina P. S. (1) zawarła umowę o dział spadku i zniesienie współwłasności oraz umowę darowizny na podstawie której B. K. otrzymała % zabudowanej domem działki (...), a K. S. !4. Następnie K. S. darowała swój udział w tej działce swojemu wnukowi, a synowi B. R. K.. Ponadto K. S. dorowała % części nieruchomości (...) B. K., a '4 R. K..

K. S. to była matka P. S. (1) i pozwanej B. K..

P. S. (1) posiadał nieruchomość, którą stanowiła jego majątek odrębny i w 2000r. sprzedał ją za 2 000 000 zł. W okresie od 2003r do 2007r. P. S. (1) nabył kilka nieruchomości za łączną kwotę 2 617 000 zł. W aktach notarialnych złożył oświadczenie, że nabywa je z majątku odrębnego. W dniu ślubu P. i J. S., rodzina państwa S. została okradziona.

Dowód: umowy k. 135-138, 141-167, zeznania pozwanej B. K. k. 247, zeznania powódki J.' S. k. 247-248

Pozwana B. K. opiekowała się swoją matką i jednocześnie matką P. S. (1). Za życia matki P. K. płacił za rehabilitantkę, która przychodziła 3x w tygodniu.

Pozwana po śmierci P. S. (1) wyciągnęła kwotę 500 000 zł. 40 000 zł przeznaczyła na operację, a 50 000 zł na remont domu. Na wczasy wydała ok. 15 000 zł, pokryła koszt chrzcina wnuczka. W dużej mierze pieniądze przeznaczyła na swoje utrzymanie. Pieniądze z darowizny miały być za i na opiekę nad matką.

Pozwana była zatrudniona przez P. S. (1).

Powódki mają majątek wart ok. 17 000 000 zł.

Dowód: zeznania świadka R. K. k.245, zeznania pozwanej B. K. k. 247, zeznania powódki J. S. k. 247-248

Pozwana wezwaniu do zapłaty otrzymała w dniu 5.01.2016r. W wezwaniu otrzymała termin 7 dni na zapłatę należności.

Dowód: okoliczność bezsporna.

Ocena dowodów

Sąd dał wiarę wszystkim dokumentom zgromadzonym w sprawie albowiem ich treść i prawdziwość nie były kwestionowane.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków i stron. W sferze faktów ich zeznania były spójne i wzajemnie się uzupełniały. Różnice dotyczyły tylko interpretacji faktów i wyciąganych z faktów wniosków.

Sąd zw ażył co następuje:

Roszczenie powódek jest uzasadnione.

Podstawę roszczenia stanowił art. 405 kc w związku z art. 410 kc oraz w związku z art.37§1.4) i § 2 krio.

Art. 405. Kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Art. 410. § 1. Przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego.

§ 2. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Art. 37. § 1. Zgoda drugiego małżonka jest potrzebna do dokonania:

4) darowizny z majątku wspólnego, z wyjątkiem drobnych darowizn zwyczajowo przyjętych.

§ 2. Ważność umowy, która została zawarta przez jednego z małżonków bez wymaganej zgody drugiego, zależy od potwierdzenia umowy przez drugiego małżonka.

Wprawdzie powódka nie powoływała się na art. 890 § 1 kc, ale i ta podstawa wymaga omówienia

Art. 890. § 1. Oświadczenie darczyńcy powinno być złożone w formie aktu notarialnego. Jednakże umowa darowizny zawarta bez zachowania tej formy staje się ważna, jeżeli przyrzeczone świadczenie zostało spełnione.

Pozwana powoływała się na art. 33. 2) i 10) ustawy „kodeks rodzinny i opiekuńczy” oraz na art. 411.2) kc oraz na art. 5 kc.

Art. 33. Do majątku osobistego każdego z małżonków należą:

2) przedmioty majątkowe nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca inaczej postanowił;

10) przedmioty majątkowe nabyte w zamian za składniki majątku osobistego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Art. 411. Nie można żądać zwrotu świadczenia:

2) jeżeli spełnienie świadczenia czyni zadość zasadom współżycia społecznego.

Art. 5. Nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

Umowa darowizny zawarta pomiędzy P. S. (1) i pozwaną B. K. jest nieważna i to z dwóch podstaw.

Po pierwsze nie została zachowana właściwa forma czynności tj. akt notarialny i nie została ta umowa konwalidowana poprzez jej wykonanie (art. 890 kc). Nie doszło do jej wykonania, a wynika to z następujących okoliczności. P. S. (1) przelał kwotę 500 000 zł. na wspólne konto pozwanej i P. S. (1). Ponadto dopóki żył to on od tej kwoty pobierał odsetki. Gdyby pieniądze rzeczywiście zostały przeniesione na własność pozwanej to wówczas nie byłoby podstaw do tworzenia wspólnego konta, to pozwana korzystałaby z odsetek. Pozwana pieniądze wyciągnęła dopiero po śmierci P. S. (1). Z tego wynika, że wspólne konto zostało założone nie po to, aby przekazać pieniądze od razu pozwanej, ale po to aby pozwana mogła wyciągnąć pieniądze dopiero po jego śmierci.

Po drugie czynność jest nieważna z uwagi na brak zgody J. S. na darowiznę (art. 37 krio).

Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego prawdą jest, że P. S. (1) w 2000r. sprzedał działkę, która stanowiła jego majątek odrębny za kwotę 2 000 000 zł. Z drugiej jednak strony nabył on na majątek odrębny (czego J. S. nigdy nie kwestionowała) nieruchomości warte 2 617 000 zł. Należy więc uznać, że te nieruchomości stanowią surogat odrębnego majątku nabyte na zasadzie art. 33.10) krio. Cały inny majątek stanowił majątek wspólny P. S. (1) i J. S. (art. 31 krio). Należy również podkreślić, że to na pozwanej spoczywał ciężar dowodu wykazania, że pieniądze na darowiznę pochodziły z majątku odrębnego (art. 6 kc) to ona bowiem z tego faktu wywodziła skutek prawny w postaci braku podstaw do zwrotu kwoty darowizny. Należy' podkreślić, że w przypadku małżonków mających majątkową wspólnotę małżeńską istnieje domniemanie, że posiadany majątek stanowi ich majątek wspólny.

W konsekwencji należy stwierdzić, że umowa darowizny była nieważna i przejecie tych pieniędzy przez pozwaną stanowi nienależne świadczenie.

Brak było podstaw do zastosowania art. 411 kc i art. 5 kc tj. do uznania, że spełnienie świadczenia odpowiadało zasadom współżycia społecznego i że żądanie powódek stanowi nadużycie prawa i jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Klauzula współżycia społecznego jest wyjątkową klauzulą i znajduje zastosowanie w szczególnie wyjątkowych sytuacjach. Przedstawiony stan faktyczny nie daje podstaw do uznania, że w przedmiotowej sprawie mamy z taką sytuacją do czynienia. Pozwana opiekowała się matką, ale to przecież była jej matka. Tysiące dzieci opiekuje się swoimi rodzicami. Pozwana również pobierała świadczenia matki i utrzymywała z tego siebie i ją. Z drugiej strony P. S. (1) pokrywał koszty rehabilitantki. Ponadto zatrudniał on pozwaną. Pozwana za życia P. S. (1), jeszcze przed zawarciem umowy darowizny, nie domagała się, aby on zwiększył swój udział w opiece nad matką. Świadczy to o tym, że ona nie odczuwała tego, że dzieje się jej krzywda z faktu, że sprawuje opiekę nad matką. Pozwana wyszła za mąż, założyła rodzinę, ma syna i wnuki. Zatem opieka nad matką nie stanęła na przeszkodzie w założeniu własnej rodziny. Należy również podkreślić, że zarówno Konstytucja i ustawodawstwo zwykle w szczególnie sposób chroni rodzinę, w pierwszej

kolejności tą najbliższa i chroni wspólny majątek małżonków przed samowolą jednego z małżonków. Przepisy o zgodzie współmałżonka na darowiznę są właśnie po to, aby nie dochodziło do takich sytuacji jak przedmiotowa sprawa. Powódki są bardzo bogatymi osobami, ale to nie oznacza, że mają obowiązek rozdawać majątek, że mają się zrzekać własnych wierzytelności, że mają rezygnować z dochodzenia własnych roszczeń. Należy podkreślić, że tutaj nie chodzi o 1 000 zł, ale o 420 000 zł i taka suma nawet dla powódek jest znaczącą kwotą.

Pozwana twierdzi, że zapłaciła za operację 40 000 zł. ale nie przedstawiła na tą okoliczność żadnych rachunków. Ponadto w żaden sposób nie wykazała, aby nie można było tej operacji wykonać bezpłatnie. Pozostałe wydatki to remont, wakacje, chrzciny wnucząt, no i utrzymanie własne. Trudno te cele uznać za na tyle szlachetne, aby powoływać się na zasady współżycia społecznego.

Na koniec należy dodać, że na zasady współżycia społecznego nie może się powoływać osoba, która sama tych zasad nie przestrzega, a tak niestety jest w niniejszej sprawie.

Pozwana uznała, że te pieniądze jej się po prostu należą, a przecież wiedziała, że jej brat pozostaje w związku małżeńskim, wiedziała, że mają wspólnotę majątkową. Wiedziała, że nic o tym nie powiedział żonie. Po jego śmierci z konta wyciągnęła wszystkie pieniądze, nawet nie pozostawiła połowy żonie, przyjmując, że weźmie tylko część należącą do brata. Dzisiaj pozwana twierdzi, że zostało jej ok. 75 000 zł, ale nawet i tej kwoty do dnia wyroku nie zwróciła powódkom.

Roszczenie o zwrot kwoty wynikającej z umowy darowizny jest to roszczenie bezterminowe. Staje się więc wymagalne po wezwaniu o jego zapłatę (art. 455 kc - jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania). Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego pozwana wezwanie do zapłaty z k. 35 otrzymała w dniu 5.01.2016r. W piśmie tym powódki wyznaczyły pozwanej termin 7 dni do zapłaty. Zatem termin do zapłaty upłynął w dniu 12.01.2016r. Roszczenie stało się więc wymagalne z dniem 13.01.2016r. i od tej daty sąd zasądził odsetki. Powódki domagały się odsetek od dnia 4.01.2016r. i dlatego co do tych kilku dni sąd oddalił roszczenie o odsetki.

O kosztach procesu sąd orzekł na zasadzie art. 98 kpc.

W skład zasądzonych kosztów na rzecz powódki J. S. wchodzi kwota 15 750 zł opłaty sądowej, 17 zł - opłata skarbową od pełnomocnictwa i wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 14 400 zł. (§2.7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. „w sprawie opłat za czynności radców prawnych“ w brzmieniu obowiązującym w dniu 5.03.2016r. tj w dniu złożenia pozwu, a to na zasadzie § 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. „zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych”)

W skład zasądzonych kosztów na rzecz powódki J. S. wchodzi kwota 5 250 zł opłaty sądowej, 17 zł - opłata skarbową od pełnomocnictwa i wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 7 200 zł. (§2.6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. „w sprawie opłat za czynności radców prawnych” w brzmieniu obowiązującym w dniu 5.03.2016r. tj w dniu złożenia pozwu, a to na zasadzie § 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. „zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych”)

Mając powyższe na uwadze orzec należało jak w⁷ sentencji wyroku.